

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET PULJIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 46663/15)

PRESUDA

STRASBOURG

8. listopada 2020.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Puljić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u odboru u sastavu:

Pere Pastor Vilanova, *predsjednik*,

Jovan Ilievski,

Raffaele Sabato, *suci*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Denis Puljić („podnositelj zahtjeva“) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“) dana 18. rujna 2015.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada“) obavijesti o prigovoru u pogledu nemogućnosti podnositelja zahtjeva da ispita svjedoka u kaznenom postupku koji se vodio protiv njega, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten;

očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost održanog 15. rujna 2020. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

Ovaj predmet odnosi se na kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva zbog optužbe za sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe. Njegova se osuda temeljila na iskazima njegove tadašnje supruge i djelatnika centra za socijalnu skrb, g. H.M.-a. Potonji je iskaz dao samo tužiteljstvu i nije saslušan na suđenju podnositelju zahtjeva.

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva rođen je 1967. godine i živi u Zagrebu. Podnositelja zahtjeva zastupala je gđa V. Drenški Lasan, odvjetnica iz Zagreba.

2. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

4. Dana 28. rujna 2009. izvjesna S.P. pokrenula je postupak razvoda braka protiv podnositelja zahtjeva tražeći skrbništvo nad njihovim sinom.

5. Dana 13. listopada 2011. Centar za socijalnu skrb Zagreb, Ured Novi Zagreb, podnio je prijedlog Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu za pokretanje kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva zbog kaznenog djela sprječavanja i neizvršenja mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe.

6. Dana 15. studenog 2011. H.M., voditelj mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi u Centru za socijalnu skrb u Zagrebu i svjedok,

ispitan je pred Općinskim državnim odvjetništvom u Zagrebu. Ni podnositelj zahtjeva ni njegov odvjetnik nisu bili prisutni.

7. Dana 30. ožujka 2012. protiv podnositelja zahtjeva podignuta je optužnica pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu zbog kaznenog djela sprječavanja i neizvršavanja mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe, konkretno, jer je odbijao surađivati s voditeljem mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi imenovanim u njegovu predmetu.

8. Tijekom suđenja pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu podnositelj zahtjeva odbio je usmeno iznijeti svoju obranu, te je umjesto toga pročitao iskaz koji je dao Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu 3. studenog 2011. godine.

9. U nekoliko navrata tijekom postupka podnositelj zahtjeva neuspješno je osporavao nepristranost svih sudaca Općinskog kaznenog suda u Zagrebu i svih djelatnika Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu.

10. Općinski kazneni sud u Zagrebu održao je nekoliko rasprava u tom predmetu. Na raspravi održanoj 3. ožujka 2014. godine sud je trebao saslušati svjedoke S.P. i H.M.-a. H.M. se nije pojavio na sudu jer mu poziv nije bio uredno dostavljen. Nakon što je S.P., tadašnja supruga podnositelja zahtjeva, dala usmeni iskaz, Državno odvjetništvo odustalo je od svojeg ranijeg prijedloga za saslušanjem H.M.-a, smatrajući da su činjenice dostatno utvrđene. Podnositelj zahtjeva, kojega na toj raspravi nije zastupao odvjetnik, ustrajao je da se H.M. neposredno sasluša, no raspravni je sud odbio njegov prijedlog te je odlučio pročitati zapisnik o ispitivanju H.M.-a pred Općinskim državnim odvjetništvom u Zagrebu 15. studenog 2011. godine (vidi stavak 6 ove presude). Nijedna stranka nije imala primjedbi na pročitani iskaz H.M.-a.

11. Istog dana Općinski kazneni sud u Zagrebu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za optuženo kazneno djelo i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine uz primjenu uvjetne osude s rokom kušnje od tri godine. Utvrđenje krivnje podnositelja zahtjeva temeljilo se prije svega na iskazima koje su dali H.M. i tadašnja supruga podnositelja zahtjeva S.P. Raspravni sud presudio je da iz njihova dva iskaza jasno proizlazi da je podnositelj zahtjeva počinio predmetno kazneno djelo. Mjerodavni dio prvostupanjske presude glasi:

“Na temelju ovako utvrđenog činjeničnog stanja sud je utvrdio da je [podnositelj zahtjeva] počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret. Ovo svoje utvrđenje sud temelji prije svega na iskazima S.P. te na pročitanoj iskazu svjedoka H.M. na kojega stranke nisu stavljale primjedbe a koji zapravo upotpunjuje iskaz S.P. Valja naglasiti da je sud u više navrata pružao priliku [podnositelju] da iznese svoju obranu no on je to odbio navodeći da je s jedne strane mafija a s druge sud, da on nije malouman ...[i] da je oklevetan. U ovom postupku nije se želio očitovati te je sudac u smislu odredaba Zakona o kaznenom postupku tretirao to njegovo očitovanje kao očitovanje da se ne osjeća krivim...”

12. Dana 9. travnja 2014. godine podnositelj zahtjeva podnio je žalbu navodeći, *inter alia*, da H.M. nikada nije pozvan ni na jednu raspravu tijekom

njegovog suđenja pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu te da on nije imao mogućnost ispitati ga. Dana 9. siječnja 2015. Županijski sud u Zagrebu odbio je žalbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu i potvrdio je prvostupanjsku presudu. Mjerodavni dio drugostupanjske presude glasi kako slijedi:

„[Podnositelj zahtjeva] nije u pravu kada navodi ... da je došlo do postupovnih nezakonitosti i propusta jer nije imao priliku ispitati svjedoka H.M., iako je uz njegovu suglasnost pročitao iskaz svjedoka H.M. ...“

13. Dana 24. ožujka 2015. podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske, tvrdeći da nije imao pošteno suđenje jer mu nije pružena mogućnost da ispita H.M.-a.

14. Dana 13. svibnja 2015. Ustavni sud odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu kao očigledno neosnovanu. Ta je odluka dostavljena odvjetniku podnositelja zahtjeva 29. svibnja 2015. godine.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR

15. Mjerodavna odredba Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12, 56/13 i 145/13) glasi kako slijedi:

Članak 431.

“(1) Zapisnici o iskazima svjedoka, ... mogu se prema odluci vijeća pročitati ... samo:

...

6) ako su stranke suglasne da se umjesto neposrednog ispitivanja svjedoka, odnosno vještaka koji nije prisutan, bez obzira je li bio pozvan ili ne, pročita zapisnik o njegovu prijašnjem ispitivanju;

...“

16. Preostalo mjerodavno domaće pravo i praksa izloženi su u predmetu *Paić protiv Hrvatske*, br. 47082/12, stavci 16. i 20., 29. ožujka 2016.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. I STAVKA 3. TOČKE (D) KONVENCIJE

17. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da nije imao pošteno suđenje jer mu nije pružena mogućnost da ispita svjedoka optužbe. Pozvao se na članak 6. stavak 1. i stavak 3. točku (d) Konvencije, koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

„1.... u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj. ...

...

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

...

(d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe...”

A. Dopuštenost

18. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

19. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da, unatoč činjenici da je H.M. bio svjedok optužbe čiji je iskaz bio od odlučujuće važnosti, Općinski kazneni sud u Zagrebu nije dopustio da ga se ispita na suđenju. Budući da ni podnositelj zahtjeva ni njegov odvjetnik nisu bili prisutni kad je H.M. dao iskaz pred nadležnim državnim odvjetnikom, podnositelju zahtjeva stoga je bilo uskraćeno pravo da ga unakrsno ispita.

20. Vlada je ustvrdila da je podnositelj zahtjeva imao priliku iznijeti dokaze i svoje argumente i da je iskoristio tu priliku na način koji je smatrao najboljim. Nacionalni sudovi pravilno su odgovorili na sve njegove prigovore, a postupak protiv njega bio je u cjelini pošten.

21. U pogledu iskaza koji je dao H.M., Vlada je tvrdila da su nacionalni sudovi pružili odgovarajuće razloge za svoju odluku da ne ispituju tog svjedoka na suđenju podnositelju zahtjeva. Iz zapisnika s rasprave od 3. ožujka 2014. godine vidljivo je da se odbijanje prijedloga podnositelja zahtjeva u potpunosti temeljilo na činjeničnom stanju predmeta i da podnositelj zahtjeva nije imao nikakvih primjedbi u pogledu pročitanoog iskaza H.M.-a; taj je iskaz bio detaljan i precizan i stoga vjerodostojan. Nadalje, Vlada je ustvrdila da iskaz nije bio ključan za osudu podnositelja zahtjeva, već je samo upotpunjavao iskaz supruge podnositelja zahtjeva, S.P.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

22. Sud ponavlja da su jamstva iz članka 6. stavka 3. točke (d) posebni aspekti prava na pošteno suđenje utvrđenog u stavku 1. te odredbe i da su opća načela o tom pitanju izložena u predmetu *Schatschaschwili protiv Njemačke* [VV], br. 9154/10, stavci 100. - 131., ECHR 2015, i gore citiranom predmetu *Pačić*, stavci 26. - 31.

(b) Primjena navedenih načela na ovaj predmet

(i) *Postoji li opravdan razlog za izostanak svjedoka H.M.-a sa suđenja*

23. Sud ponavlja da opravdan razlog za odsutnost svjedoka mora postojati sa stajališta raspravnog suda, odnosno, sud je morao imati valjanu činjeničnu ili pravnu osnovu zbog koje nije bio u mogućnosti osigurati prisustvovanje svjedoka suđenju. Ako je u tom smislu postojao opravdan razlog za odsustvo svjedoka, proizlazi da je postojao opravdan razlog, ili opravdanje, da raspravni sud prihvati neprovjerene izjave odsutnog svjedoka kao dokaz (vidi gore citirani predmet *Schatschaschwili*, stavak 119.).

24. Na temelju činjenica ovog predmeta, čini se da H.M. nije prisustvovao suđenju podnositelju zahtjeva jednostavno zato što mu poziv za raspravu nikada nije uredno dostavljen. Nakon što je S.P. dala iskaz, Državno odvjetništvo odustalo je od prijedloga da se H.M. neposredno sasluša, dok je podnositelj zahtjeva izričito ustrajao na tome da je potrebno saslušati H.M.-a, no njegov je prijedlog odbijen (vidi stavak 10 ove presude). Ništa u spisu ne ukazuje na to da bi raspravni sud imao bilo kakvih problema pri osiguravanju prisutnosti H.M.-a na suđenju ili njegova usmenog ispitivanja.

25. U svjetlu navedenog, Sud smatra da prvostupanjski sud nije pružio opravdan razlog za izostanak H.M.-a sa suđenja podnositelju zahtjeva.

(ii) *Je li iskaz odsutnog svjedoka predstavljao jedini ili odlučujući temelj za podnositeljevu osudu*

26. U pogledu pitanja je li ili nije iskaz odsutnog svjedoka koji je prihvaćen kao dokaz predstavljao jedini ili odlučujući temelj za osudu podnositelja zahtjeva, Sud je smatrao da se izraz „jedini“ dokaz treba tumačiti kao jedini dokaz protiv optuženika (vidi *Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 26766/05 i 22228/06, stavak 131., ECHR 2011). Izraz „odlučujući“ trebao bi se usko tumačiti kao dokaz značajan ili važan u takvoj mjeri da bi mogao biti presudan za ishod predmeta (vidi gore citirani predmet *Schatschaschwili*, stavak 123.).

27. U ovom predmetu, raspravni je sud jasno naveo da se njegovi zaključci temelje na iskazima svjedoka S.P. i H.M.-a i da iskaz H.M.-a „zapravo upotpunjuje iskaz S.P.“ (vidi stavak 11 ove presude). U tim okolnostima Sud mora zaključiti da je iskaz svjedoka H.M.-a predstavljao odlučujući dokaz na kojem su nacionalni sudovi temeljili utvrđenje krivnje podnositelja zahtjeva.

(iii) *Je li bilo dovoljno uravnotežujućih čimbenika koji bi nadoknadili teškoće u kojima je obrana djelovala*

28. Sud nadalje mora utvrditi je li bilo dovoljno uravnotežujućih čimbenika koji bi nadoknadili teškoće u kojima je obrana djelovala zbog prihvaćanja iskaza odsutnog svjedoka kao odlučujućeg dokaza. Veliko vijeće utvrdilo je u predmetu *Schatschaschwili* da su sljedeći elementi relevantni u

tom kontekstu: pristup raspravnog suda neprovjerenom iskazu, dostupnost i snaga daljnjih inkriminirajućih dokaza i postupovne mjere koje su poduzete kako bi se nadoknadila nemogućnost izravnog unakrsnog ispitivanja svjedoka na suđenju (vidi gore citirani predmet *Schatschaschwili*, stavak 145.).

29. Sud napominje da u presudama nacionalnih sudova nema nikakvih naznaka da su iskazu H.M.-a pristupili s bilo kakvim posebnim oprezom ili da je činjenica da je on bio odsutan svjedok potaknula nacionalne sudove da pridaju manju težinu njegovu iskazu (usporedi, primjerice, gore citirani predmet *Al-Khawaja i Tahery*, stavak 157., i *Bobes protiv Rumunjske*, br. 29752/05, stavak 46., 9. srpnja 2013.). Upravo suprotno, prvostupanjski je sud izričito naveo da se njegovi zaključci prvenstveno temelje na svjedočenju S.P. i na pročitanoj iskazu H.M.-a (vidi stavak 11 ove presude).

30. U pogledu snage daljnjih inkriminirajućih dokaza, Sud primjećuje da su nacionalni sudovi imali pred sobom dodatni inkriminirajući dokaz, a to je iskaz tadašnje supruge podnositelja zahtjeva, S.P. S tim u vezi, Sud mora primijetiti da je u trenutku njezina svjedočenja, u tijeku bio postupak razvoda braka između S.P. i podnositelja koji je obuhvaćao pitanje skrbništva nad njihovim sinom (vidi stavak 4 ove presude), a predmetni je kazneni postupak pokrenut u kontekstu tog postupka razvoda braka. Stoga je posebnu pozornost trebalo posvetiti pouzdanosti iskaza S.P.

31. Točno je da je podnositelj zahtjeva imao priliku iznijeti vlastitu verziju događaja i time dovesti u sumnju vjerodostojnost H.M.-a kao svjedoka i da tu priliku nije iskoristio (vidi stavak 11 ove presude). Međutim, činjenica da je podnositelju zahtjeva pružena ta prilika u svakom se slučaju ne može smatrati dovoljnim uravnotežujućim čimbenikom koji bi nadoknadio teškoće u kojima je obrana djelovala (vidi gore citirani predmet *Paić*, stavak 51.). Ostaje činjenica da ni podnositelj zahtjeva ni njegov odvjetnik nisu imali mogućnost ispitati H.M.-a u bilo kojoj fazi postupka s obzirom na to da nisu bili pozvani da prisustvuju njegovu ispitivanju pred Državnim odvjetništvom (vidi stavak 6 ove presude), a raspravni sud nikada nije saslušao H.M.-a.

32. Imajući na umu činjenicu da je podnositelj zahtjeva ustrajao na tome da raspravni sud sasluša H.M.-a, ne može se zaključiti da se podnositelj zahtjeva odrekao prava da ispita tog svjedoka (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Gabrielyan protiv Armenije*, br. 8088/05, stavak 85., 10. travnja 2012.).

33. S obzirom na navedeno, posebice na važnost iskaza H.M.-a o kaznenom djelu za koje je podnositelj zahtjeva bio osuđen, te ispitujući poštenost postupka u cjelini, Sud smatra da je izostanak bilo kakvih uravnotežujućih mjera koje bi nadoknadle teškoće s kojima se podnositelj zahtjeva suočio braneći se pred raspravnim sudom onemogućio poštenu i pravilnu ocjenu pouzdanosti neprovjerenih dokaza u njegovu predmetu.

34. Prema tome, došlo je do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (d) Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

35. Članak 41. Konvencije propisuje:

“Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci .”

A. Šteta

36. Podnositelj zahtjeva potraživao je 3.000,00 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete.

37. Vlada je osporila to potraživanje.

38. Sud prvo napominje da podnositelj zahtjeva ima mogućnost zatražiti obnovu postupka (na temelju članka 502. Zakona o kaznenom postupku). Međutim, Sud smatra da je podnositelj zahtjeva zbog utvrđene povrede pretrpio određenu nematerijalnu štetu koja se ne može u dovoljnoj mjeri nadoknaditi pukim utvrđivanjem povrede od strane Suda. Procjenjujući na pravičnoj osnovi, kako to zahtijeva članak 41. Konvencije, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje 1.500,00 eura na ime naknade nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mu mogli biti obračunati.

B. Troškovi i izdaci

39. Podnositelj zahtjeva potraživao je i 6.750,00 hrvatskih kuna (približno 920,00 eura) na ime troškova i izdataka nastalih pred Ustavnim sudom i 2.000,00 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred ovim Sudom.

40. Vlada je osporila ta potraživanja.

41. Uzimajući u obzir dokumente u svojem posjedu i svoju sudsku praksu, Sud smatra razumnim dosuditi podnositelju zahtjeva potraživani iznos u cijelosti, uz sve poreze koji bi se mogli obračunati podnositelju.

C. Zatezna kamata

42. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrđuje* da je zahtjev dopušten;

PRESUDA PULJIĆ protiv HRVATSKE

2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (d) Konvencije;
3. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba u roku od tri mjeseca isplatiti sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja:
 - (i) 1.500,00 EUR (tisuću petsto eura), na ime naknade nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti obračunati;
 - (ii) 2.920,00 EUR (dvije tisuće devetsto dvadeset eura) na ime naknade troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi mogli biti obračunati podnositelju zahtjeva;
 - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
4. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravednom naknadom.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 8. listopada 2020. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Pere Pastor Vilanova
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524